

Chovatelé masného skotu v době covidové

Dopady současné celosvětové pandemie nemoci Covid-19 se projevují ve všech oborech národního hospodářství. Proto se nemůžeme divit, že jedním z postižených oborů je i zemědělství. Nejedná se jen o problémy se zajištěním výroby, kdy zejména tzv. druhá vlna pandemie dělá problémy s personálním zajištěním výroby, ale dopad krize se projevuje i na cenách zemědělských produktů.

Ráda bych se věnovala této problematice v oboru mně nejbližším, kterým je chov skotu bez tržní produkce mléka. ČR je ve světě známá jako producent kvalitních plemenných zvířat, kdy se od nás každoročně vyváželo velké množství čistokrevných zvířat, zejména jalovic, ale v zahraničí vždy končila i velká část odchovaných masných telat – tzv. zástavového skotu. Situace v letošním roce byla naprosto odlišná. Nevím, zda slovo krize není přehnané, ale faktem je, že zájem o plemenná zvířata je v letošním roce téměř nulový, klesá nejen cena zástavového skotu, ale v podstatě i celková poptávka po této důležité komoditě. V neposlední řadě došlo i k poklesu zájmu o plemenné býky, kteří zůstávají u chovatelů nebo na odchovných neprodání.

O názory na tuto situaci jsme požádali osoby nejpovolnější, a to zástupce ČSCHMS, organizace, která zaštiťuje chovatele masného skotu a v posledních letech se velmi aktivně podílela na obchodování se zvířaty. Připravili jsme si několik otázek pro zástupce vedení této organizace, aby nám sdělili svůj názor.

Kamil Malát, DiS, ředitel ČSCHMS

Pane řediteli, poprosím Vás o shrnutí obchodní činnosti ČSCHMS v minulých letech, která byla velmi úspěšná a měla mezi chovateli velký ohlas.

Náš svaz se rozhodl aktivně vstoupit do oblasti obchodování se skotem masných plemen zhruba před 8 lety. Vnímali jsme sílící potřebu ze strany chovatelů, která byla podpořena vysokým zájmem o náš skot ze zahraničí. Rozhodli jsme se tedy zužitkovat naše dlouholeté vztahy s našimi zahraničními partnery a začali s nimi komunikovat nejenom v rovině odborné, ale i komerční. Od počátku obchodních aktivit jsme však zvolili odlišnou filozofii, než jakou uplatňují klasické komerční firmy zabývající se obchodováním se skotem, tedy co nejvíce na obchodech vydělat. My na to jdeme odlišně. Servis našim chovatelům nabízíme jako nevýdělečnou službu, kdy za zrealizovaný obchod vybíráme pouze nepatrnou provizi v řádku stokorun, abychom pokryli náklady spojené se zajištěním obchodů. Současně jsme se rozhodli soustředit primárně na prodeje plemenného dobytka. Jednak proto, že obchodníků zabývajících se nákupem a prodejem zástavu funguje na trhu dost, ale hlavně proto, že běžní obchodníci nemají často potřebné odborné kontakty nebo znalosti, aby dokázali uspokojit konkrétní požadavky zájemců na plemenný skot. Ukázalo se, že to byla dobrá myšlenka, která se mezi českými chovateli rychle uchytila a nám se tak velmi rychle podařilo prodeje skotu rozjet. Nutno přiznat, že to bylo v době sílící poptávky po plemenných jalovicích masných plemen skotu, která byla zejména z nových trhů východní Evropy. V té době se s chovem specializovaných masných plemen v zemích jako je Rumunsko, Bulharsko či pobaltské republiky v podstatě teprve začínalo a tyto země měly zájem o nákup kvalitní genetiky, která u nás je. Za těch posledních 8 let se nám takto podařilo prodat přes 1.600 kusů plemenných kusů, drtivá většina z nich byla angusských jaloviček. Další stovky až tisíce zvířat prodali jiní obchodníci nebo sami chovatelé.

Bohužel letošní rok přinesl strmý pád a návrat do drsné reality. Obchody s plemennými zvířaty se zahraničím se prakticky zcela zastavily. Faktorů, proč tomu tak je, je celá řada, o většině z nich se zmiňuje kolega Vráblik. Já bych k tomu přidal možná to, že trhy východní Evropy, kam jsme naše zvířata „ubytovali“ nejčastěji, se postupně nasatily a nemají již takovou potřebu nakupovat. Stejně jako Češi už nenakupují jalovice ve Francii po kamionech, jako tomu bylo před 10 či 20 lety, tak i tyto země si postupně vybudovaly vlastní chovy a jsou výrazně soběstačnější. My jsme jim v podstatě pomohli, a vybudovali jsme si konkurenci, která dnes sama prodává na trhy, kam jsme před lety dodávali náš dobytek my. To je ale přirozený vývoj, a tak to funguje všude ve světě.

Velkou závislost českých chovatelů masného skotu na exportech jsme si všichni dobře uvědomovali, ale v dobách hojnosti nikdo neměl větší potřebu, aby své chování nějak zásadně měnil – ani chovatelé, ani MZE, ani obchodníci – bohužel... Každý byl rád, že to dobře a celkem snadno funguje a jen málokdo se chtěl vydávat jinými, trnitějšími cestami. Ukazuje se, že jednou z mála oblastí, která se může rozvíjet i v době takových

krizí, jakých jsme aktuálně svědky, je prodej kvalitního hovězího masa z farmy. Proto i na tuto oblast již delší dobu cílíme a snažíme se chovatelům předávat důležité informace, které by jim s tímto typem odbytu pomohly.

Ing. Václav Jungwirth, předseda ČSCHMS

Je podle Vás nezáměr o plemenný skot z ČR opravdu způsobený „jen“ covidovou pandemií, nebo musíme hledat hlubší souvislosti? Tím myslím např. tzv kauzu Kazachstán, kterou se ani přes velkou snahu ČSCHMS nepodařilo dořešit. Je možné, že tento problém je příčinou nezáměru o naše zvířata?

Já bych netvrdil, že by byl nezáměr o naše plemenná zvířata, ale obchodování s nimi v letošním roce jednoznačně ovlivnila situace kolem covidové pandemie a omezení v cestování a možnosti si plemenná zvířata osobně vybírat. To je jedna stránka problému týkající se zahraničních zájemců. Nutno také přiznat, že počty plemenných zvířat v minulosti prodaných do zahraničí je velice těžké pravidelně opakovat, neboť i tyto trhy se naplňují a také již v těchto zemích chovatelé produkují svá zvířata. Proto bylo snahou svazu hledat nové trhy a nabízet to, co se u nás za 30 let v chovu masných plemen skotu dokázalo. Mám na mysli kvalitu našich zvířat a využití velice dobré nákazové situace v naší zemi. Tím se dostávám ke kauze Kazachstán. Náš svaz s chovatelskými institucemi v Kazachstánu spolupracuje dlouhodobě, zejména zásluhou Mirka Vráblíka a Kamila Maláta. O plánovaném nákupu velkého množství zvířat Kazachstánem jsme věděli a také jsme se na to patřičně připravovali a jednali s jejich zástupci z chovatelských sdružení. Byla to pro nás výzva, dokázat, že u nás máme kvalitní zvířata s vynikajícím zdravotním stavem, plně konkurenceschopná zvířatům z jiných, chovatelsky vyspělejších zemí, kde se masný skot chová daleko déle než u nás. Bohužel stalo se, co se stalo. Došlo diletským způsobem ke zfalšování průvodních dokladů u kříženců, kteří byli do Kazachstánu dodáni jako plemenná zvířata. Závěry vyšetřování celé kauzy jsme byli hluboce zklamáni, zejména postupy a prací státních orgánů činných a pověřeným vyšetřováním. Asi bych to přirovnal k řešení výskytu vlka v naší zemi – škodí, ale je hájen. Celá kauza měla značný vliv na obchodování se zeměmi na východ od nás a také bude stát mnoho úsilí o očištění a znovunabytí důvěryhodnosti našeho systému evidence a celkového způsobu odchovu masného skotu. Co považuji také za příčinu omezení vývozu plemenných zvířat je dřívějšího data, a to vyhlášení embarga EU na Rusko. S obchodníky z této země jsme měli rozjednáno několik kontraktů, které byly ze dne na den ukončeny.

Musím se zmínit i o obchodování s plemennými zvířaty doma, v České republice. Rozvoj jakéhokoli odvětví je úzce spojen s tím, že pokud něco vyrábíte, tak to také potřebujete prodat. Svaz si byl vědom toho, že spoléhat se jen na vývoz zástavu není dlouhodobá cesta k rozvoji odvětví. Proto jsme požadovali po MZe řešení celkové koncepce chovu masných krav, a to i vzhledem ke spotřebě hovězího masa v ČR. Dokážeme vyrobit kvalitní zástavový skot a tím to končí. Neexistuje systém výkrmu a následné porážky a nabídky pojmenovaného a srozumitelně označeného masa v obchodě pro spotřebitele. Veškeré naše snahy o změnu v označování, podporu výkrmu a jednání se zpracovateli zatím nenašly porozumění. Takže nám zatím zůstává, pro plnění našich představ, jen prodej ze dvora, přímo od chovatelů, ale to je řešení jen částečné.

Chci tím říci, že toto má vliv na rozvoj početních stavů masných zvířat u nás. Po předcházejících letech relativně pravidelného růstu počtu zvířat jsme se dostali do stagnace nebo mírného poklesu. A to má také vliv na prodej plemenných zvířat.

Věřím, že veškeré tyto problémy se podaří překonat a kvalitní české hovězí si najde cestu k českému spotřebiteli.

Ing. Miroslav Vráblík, do r. 2017 předseda ČSCHMS a v současné době externí spolupracovník ČSCHMS pro oblast obchodování se zvířaty

Působíte již několik let jako zprostředkovatel obchodů pro chovatele masného skotu a máte spoustu kontaktů v zahraničí. V čem je podle Vás hlavní příčina letošních problémů s vývozem zvířat a v poklesu ceny u některých plemen?

Důvodů, které vedly k výraznému snížení obchodu s živým skotem, je několik. U čistokrevných zvířat je zásadním problémem pandemie covidu. Země, které importují naše zvířata, se buď samy potýkají s touto pandemií, některé farmy jsou zasažené nemocí a onemocněl jejich personál nebo se díky špatné zdravotní situaci v České republice k nám obávají přijet či to mají dokonce zakázané. Pandemie také ekonomicky

dopadá na naše klienty, stejně jako u nás bojují s výpadkem tržeb a obecně lze říci, že není dobrá nálada investovat do nákupu skotu.

Jednoznačně nás velmi negativně ovlivnila kauza Kazachstán, která se zametla pod koberec bez řádného vyvození trestní odpovědnosti. Tím jsme si uzavřeli dveře na obrovský kazašský trh, který se nám po úspěšných jednáních otevíral. Dalším dopadem je poškozená pověst našich chovatelů a část obchodníků v ostatních zemích toho využívá: „Do Čech nakupovat nejezděte, jsou to podvodníci.“

U obchodu se zástavem se kromě pandemie projevují ekonomické faktory, jako je pokles turecké měny proti euru a také poměrně vyšší cena evropského zástavu oproti světu, převážně Jižní Americe. To vede k přeorientování zájmu tureckých obchodníků směrem pryč od nás. Tento odliv je citelný, nákup licencí pro nákup živého skotu z ČR do Turecka je nižší o desítky tisíc (loni Turci nakoupili přes 67 tisíc kusů).

Bohužel se projevuje i nezájem MZe o pomoc při odbytu hovězího. Dosud vše fungovalo celkem dobře, ale přesto jsme už před lety vyzývali k uzavírání obchodních smluv o nákupu hovězího masa s východními zeměmi, kde je stále rostoucí poptávka po této komoditě. Tyto smlouvy mají uzavřené i země s velmi malou produkcí hovězího (Maďarsko, Litva), ale mají dveře otevřené a v případě potřeby mohou exportovat. My máme smůlu. Přitom se dá očekávat, že problémy porostou – neprodaný zástav se u nás dokrmí a bude nabídnutý k porážce do jatek. Lze jen spekulovat, jestli to bude 40 nebo 50 tisíc kusů. Co to udělá s cenou jatečných zvířat je asi jasné.

Již nějaký čas se diskutuje o tom, zda je chov KBTPM citlivá komodita a zda ponechat dotační titul masná telata. Stačilo málo a až moc rychle se ukázalo, jak citlivá je.

Je zřejmě nejvyšší čas pracovat na řešení této komodity abychom se nedočkali krizových scénářů.

Tolik názory odborníků na současný stav v oboru. Znam dobře chovatele masného skotu a vím, že to jsou lidé, kteří umí vzít za práci a nejsou zvyklí fňukat. Současná situace zřejmě některé chovatele donutí k vlastnímu zpracování a prodeji kvalitního masa, o které je na trhu velký zájem. U některých chovatelů bude docházet ke změně plemenné příslušnosti telat. Do oblíby se nyní více dostávají francouzská plemena, např. typu limousine, o čemž svědčí i větší zájem o tyto býky na OPB. Bohužel vidíme zhoršenou prodejnost plemenných býků tzv. mateřských plemen a nezbyvá než věřit, že rovnováha ve stádech bude zachována a nedojde k výraznému přeorientování chovatelů na jiná plemena. Z výše uvedených příspěvků vyplývá jistá naděje na zlepšení situace, k čemuž ale bude zřejmě nutná podpora MZe ve formě podpory místních aktivit, ale i činnosti agro velvyslanců v zahraničí.

Na závěr nezbyvá než chovatelům masného skotu popřát mnoho chovatelských úspěchů v následujícím roce. Věřme, že telata, která se v lednu začnou na Vašich farmách rodit, se dočkají většího zájmu chovatelů a obchodníků než jejich letošní „starší sourozenci“.

Martina Kopáčková